

Thema WAO/Ziektewetakties – gesprek met Greetje Lubbi

Over een algemene staking is niet gesproken

“Mijn uitgangspunt is dat je bij akties niet alles op de haalbaarheid moet gooien. Dat je alleen aktie voert, als je weet dat je resultaat verzekerd is. Ik heb namelijk in de loop der jaren te veel diskussies binnen de vakbeweging meegemaakt waarmee dat haalbaarheidsargument gebruikt werd om niets of weinig te doen. Natuurlijk moet je willen winnen. Maar aangaan van de strijd en helder maken waar je staat, is punt één. Dat inspireert mensen. Als het dan niet lukt, slaat het niet terug op jezelf en is je positie niet verzwakt.”

Toch nog een stemmingmaker in de buurt van het Malieveld - foto Hans Staphorsius

Greetje Lubbi, voorzitter van de Voedingsbond FNV, vertrekt volgend jaar. Dat is jammer, want haar optreden en opvattingen zijn in de kalkulerende leiding van de nederlandse vakbeweging vaak een verademing. "Dertien jaar bestuurder is lang genoeg, ik ga met ontslag en wat anders doen."

Over dat afscheid ging ons gesprek overigens niet en van een misschien door sommigen gehoopte teleurstelling was ook helemaal geen sprake. Wel hebben we 't gehad over de akties tegen de WAO- en Ziektewet-afbraak, het draaiboek en de strategie van de FNV, de gemiste kans op een algemene werkstaking en de afblaasmars van 5 oktober op het haagse Malieveld.

Ondernemers lang buiten schot

Waarom zijn, ondanks de stakingen, in de strategie van de vakbeweging de ondernemers redelijk buiten schot gebleven? Of in ieder geval dat lang alle kaarten gezet op de bekering van de PvdA?

Laten we dan eerst even terug gaan naar het begin van de akties. Door al het geweld in de zomer en daarna is een beetje uit zicht verdwenen dat we in juni een WAO-aktieweek hadden waarin

de koppeling tussen arbeidsongeschiktheid, werk en bedrijven centraal stond. Als je daarop terugkijkt, is de grote opbrengst van die week geweest dat in de publieke opinie, sterker dan in het verleden, het verband is gelegd tussen arbeidsomstandigheden en ziekte.

Wat ons daarna parten heeft gespeeld, is dat in de media alleen nog maar gesproken werd over de WAO en de PvdA. Het kostte ons veel moeite de Ziektewet in beeld te krijgen en eigenlijk is dat pas in september gelukt. Als je het nuchter op een rij zet, moet je vaststellen dat het bij de WAO - de inhoud en de korting - vooral ging om een gevecht met de politiek. Ook de trammelan in de PvdA spitste zich daarop toe. Dat zoog alle aandacht aan.

De kwestie van de Ziektewet ligt anders. Die ligt, ook in de ervaringen van mensen, direct in de bedrijven. Dat is het eerste waarmee ze te maken krijgen. Daarna komt de WAO. Het gevecht om de Ziektewet is dan ook veel meer gericht op de werkgevers. Maar daar komt nog iets bij. Je moet oppassen dat je te snel het strijdtterrein naar de ondernemers legt en daarmee de politiek buiten schot laat. Dan maak

je het de politici wel erg gemakkelijk en vergroot je het risico dat de problematiek van de huidige WAO-ers ondergesneeuwd raakt.

Gekrakeel met de PvdA

Maar deze loop der dingen is de vakbeweging toch niet alleen maar overkomen? Zeker tot het kongres van de PvdA heeft ook de FNV slechts oog gehad voor die partij.

Dat is een ander punt. We zijn er niet in geslaagd het CDA erbij te betrekken. Het CDA is onaangetast gebleven.

Dat is waar, de PvdA is er gewoon voor gaan staan. Maar dat bedoel ik niet. Allerlei bestuurders hebben alleen maar in de klinch gelegen met hun broeders en zusters in de PvdA. Ze voelden zich bedrogen en brachten zelf de ondernemers buiten beeld.

Ik heb geen broeders in de PvdA en ook al zou ik lid van die partij zijn, als vakbondsbestuurder moet je daar afstandelijk tegenover staan. Binnen de Voedingsbond hebben we überhaupt, ook in het verleden met Den Uyl, niet veel bedenkingen gehad om de PvdA aan te pakken. Wat je gezien hebt, is dat veel mensen zich richten op de PvdA, omdat ze van het CDA niets verwachten en er intern gekrakeel was binnen de PvdA tot aan het kongres. Er is gedacht de zaak tegen te kunnen houden op dat kongres en er zijn mensen binnen de vakbeweging, omdat ze tot de PvdA behoren, die dat een belangrijke rol hebben laten spelen. In interviews enzovoort.

Wat de werkgevers betreft, is er een bewuste keuze geweest in het draaiboek van de vakbeweging om eerst een fase te hebben waarin de politiek bewerkt werd. Dat liep tot Prinsjesdag om vervolgens toe te werken naar akties in de bedrijven tot 5 oktober. Die opbouw is op zichzelf terecht geweest, ook al is die voor een deel door de feitelijke ontwikkelingen in de bedrijven achterhaald. De bedrijfsakties op Prinsjesdag zijn veel massaler geworden dan oorspronkelijk de bedoeling was. Sommige mensen raakten daar heel ongerust van, maar ik vind dat als de basis het met akties van het centrale draaiboek overneemt, dan moet je daar niet zenuwachtig van worden. Want dat is een prima ontwikkeling. Zo dachten mensen ook dat de besluitvorming op het PvdA-kongres de manifestatie van 5 oktober onderuit zou halen. Ook dat is niet gebeurd.

Gezamenlijk front met ondernemers

Als de ondernemers dus aan de beurt

waren na Prinsjesdag, waarom is er dan na Prinsjesdag en vóór het PvdA-kongres op vrijdag 20 september een besloten overleg geweest tussen vakbeweging en ondernemers om een 'gezamenlijk front' te vormen tegenover het kabinet?

Die vrijdagavond werden de bondsvoorzitters opgetrommeld naar Den Haag te komen. We kregen een verslag van wat er op die dag had plaatsgevonden. De werkgevers hadden de vakbeweging benaderd om te kijken of er een gemeenschappelijk standpunt over de WAO en Ziektewet te bereiken was. Met name om de 'paraplu-wet' van de Vries tegen te houden.

Dus om te voorkomen dat ingegrepen kon worden in de CAO's. De reactie van onze onderhandelaars was 'als we in staat zijn om samen met de werkgevers tot een uitspraak te komen over de WAO - de Ziektewet was niet zo'n probleem - dan geeft dat zo'n grote druk op de politiek dat ze daar nauwelijks meer omheen kunnen.' Ook gezien de stampij binnen de PvdA zou het kabinet dan voor het blok gezet worden. En ik moet zeggen zo iets uitproberen, vind ik niet verkeerd.

Maar het is anders uitgekapt. Er bleek geen resultaat te halen. De werkgevers wilden niet fundamenteel af van de WAO-voorstellen. Maar, als we erin geslaagd waren om de huidige WAO-ers onder de vijftig jaar te vrijwaren van aantasting van hun uitkering en voor de nieuwe WAO-ers verslechteringen op de korte termijn uitbleven en dus eerst alles te zetten op het volumebeleid. En als er voor de Ziektewet geen paraplu-wet zou komen, dan waren dat prima resultaten geweest.

Ja, als ... Maar dat was toch helemaal niet van de ondernemers te verwachten. Ze wilden geen verdere arbeidsonrust, maar wèl de kabinetsplannen. En dat alles terwijl tienduizenden in aktie waren.

Er waren signalen dat de werkgevers een eind wilden gaan, maar ze sleepten bijvoorbeeld het 'plan-Simons' erbij. De FNV wilde hoe dan ook af van de kabinetsplannen voor de nieuwe WAO-gevallen.

Ik begrijp best dat je met zo'n informeel overleg moet oppassen, zeker tijdens akties. Ik snap goed dat mensen raar opkijken, als ze er achteraf van horen. Hun argwaan is terecht. Maar het ging toch op dat moment om het doel, namelijk de plannen van tafel, en niet om het middel. Als we het met de WAO gered hadden, was er bij onze leden een brede steun geweest. Dan had daarna zonder paraplu-wet de Ziektewet in de bedrijfstakken ook goed aangepakt kunnen worden.

Algemene werkstaking

Is bij de vaststelling van het draaiboek of in een later stadium over de mogelijkheid van een algemene werkstaking gesproken?

Nee, nooit. Er is wel veel te doen geweest met het CNV over een langere werkonderbreking dan twee uur. Dat was voor het CNV een brug te ver. Dus vanuit dit gegeven viel een eventuele algemene staking sowieso buiten elke discussie. Je kunt je natuurlijk wel afvragen of de algemene staking tot het summum verklaard kan worden van de nederlandse arbeidersstrijd. Ik geloof er niet zo in. Wat ik wel eerlijk wil zeggen, is dat we niet eens in staat zijn een algemene 24-uursstaking te bemenzen.

Dat lijkt me nou niet het eerste probleem. Het zegt wel iets over de opbouw van de nederlandse vakbeweging. Staken is toch in de eerste plaats een zaak van kaderleden en leden?

Dat is waar. Wij hebben in onze bond heel wat stakingservaring, maar het is niet zo dat de voorbereiding en uitvoering een zaak is die in de doorsnee van de sectoren door de kaderleden zelf wordt geregeld. Ik zou bijna zeggen, was het maar zo. In veel gevallen wordt er veel inzet geleverd van bestuurders, met kaderleden erbij. Gelukkig draait 't zo niet overal. In de roterdamse haven wordt ook gestaakt als de bond niet mee mag staken. Maar dat is niet het algemene beeld.

Aan de aktiebereidheid heeft het toch niet gelegen. Die bleek zelfs veel massaler. Het ging er toch om hoe lang en hoe hard wordt de konfrontatie aangegaan?

Er is een keus gemaakt om met de drie vakcentrales op te trekken. Dat heeft tot irritaties en onderlinge conflicten geleid. Ook als er binnen de FNV over gesproken zou zijn, was het voor de andere twee ondenkbaar. Vergeet niet datje een algemene staking niet zo maar uitroept.

Daar zijn we het over eens, en ook dat het geen wondermiddel is en dat er in Nederland geen ervaring mee is. Maar gegeven de afbraak van de afgelopen jaren en de gebleken onmogelijkheden die langs de tot nu toe gevolgde wegen tegen te houden, komt toch de vraag aan de orde: hoe bereiken we dan wel wat?

De vraag is waar je meer effect van kunt verwachten. Van een 24-uursstaking waar je nooit een volledige landelijke dekking mee krijgt? Het is nu alleen al in het spoor op Prinsjesdag niet gelukt en dat heeft de publiciteit beheerst. Dat zou je ook krijgen met een algemene staking, daar ben ik van overtuigd. Waar het niet lukt, dat krijgt de aandacht. Dat zie je toch ook in het buitenland. Het gaat dan maar om één ding: het percentage waar het fout gaat. Dat overschaduwet het succes. Cosatu heeft nu een grote klapper gemaakt, maar in de jaren daarvoor waren ze er ook niet toe in staat.

Met dit soort conflicten waar de politiek je tegenstander is, ben je nu eenmaal

bezig de publieke opinie te beïnvloeden. Want die is heel belangrijk. Dan bereik je meer met een lang gerekte aktieperiode, met telkens weer momenten waarop je aandacht vraagt voor je eisen, waarbij elke keer weer blijkt dat daar mensen voor in verzet komen.

Maar een algemene staking staat toch niet tegenover een lange reeks akties. Die kan er toch ook uit voortkomen. Veel mensen spraken er over. Misschien had 't erin gezeten. Dat had een geweldige mobilisatie en druk opgeleverd.

Misschien, maar ik geloof er niet in. We halen nooit de ongeveer vijftig procent die volgens mij nodig is, en vijftientwintig zal altijd te weinig zijn. Met de huidige stand van de nederlandse vakbeweging, met deze organisatiegraad, verwacht ik van een oproep voor een algemene staking geen massale steun. Waarmee ik overigens de massaliteit van Prinsjesdag niet wil wegpoetsen. In heel wat bedrijven is toen voor het eerst aktie gevoerd. Dat vind ik veelzeggend. Zoals ik ook veelzeggend vind dat mensen naar het Malieveld zijn gekomen, terwijl ze van het kabinet niets meer verwachtten. Dat vind ik heel belangrijk, mensen zijn in beweging gekomen om te laten zien waar ze voor staan, om te laten zien dat ze het er niet mee eens zijn.

Wilde akties van groot belang

Wat heeft de makers van het draaiboek toch bewogen om een demonstratie uit te sluiten? Vanaf het podium werd dat iedereen nog eens verschillende malen onder de neus gewreven.

Nee, er is niet gelopen en daar was ik het mee eens. Zo iets is in Den Haag dodelijk, je loopt daar volstrekt in de leegte.

foto Hans Staphorsius

Dat argument geldt toch ook voor de nu gehouden manifestatie. Een zouteloze bijeenkomst. Geen staker of staakster kon het woord voeren. Het was een soort pr-activiteit, aangekleed met petjes, gericht op de pers en schermend met het aantal.

Mijn eerste indruk op het Malieveld was: degenen die geen centen hebben uitgegeven aan stakingsuitkeringen, hebben dat in petjes gestoken. Ze mogen dan geen weerstandskas hebben, maar er is blijkbaar wel een grote propagandakas. Sfeer was er niet, toch heeft voor mij het middel beslist niet afgedaan. Maar het zou enerverender kunnen, veel opwinding werd er niet geboden. Het was strak gearrangeerd, met zo min mogelijk sprekers en wat er gezegd werd, was nogal voorspelbaar. Wat mij betreft, is er heel wat voor te zeggen om mensen aan het woord te laten die actie hebben gevoerd. Zeker als het je eerste keer is. Maar houd me te goede, op zo'n bijeenkomst komen ook veel mensen die aan andere dingen niet mee doen.

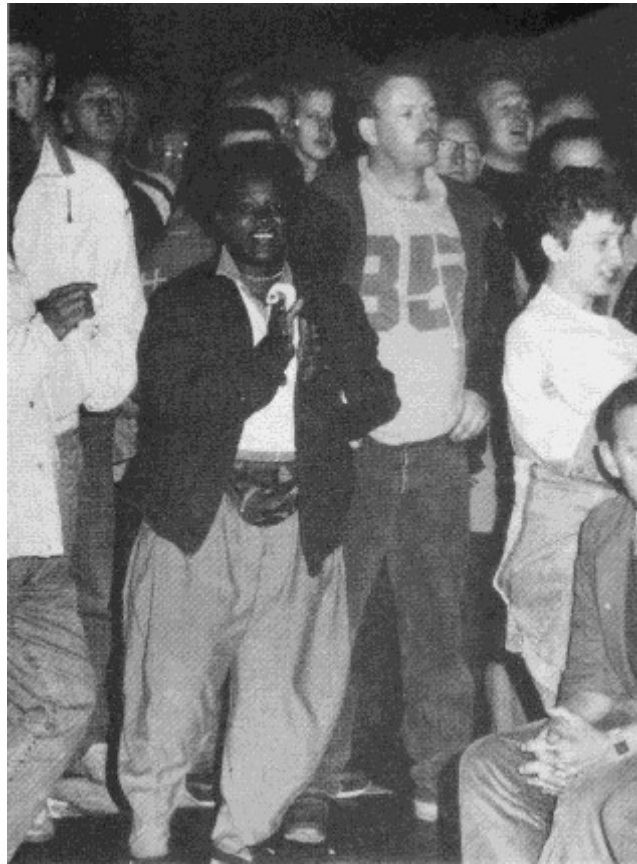
Zullen ze niet komen als ze horen hoe een wilde staking tot stand komt, als ze een helder perspectief wordt geboden hoe verder wordt gegaan?

Als 't goed is, weten de mensen die voor het eerst een fundamentele stap hebben gezet - meiden in de koekjesfabriek, bijvoorbeeld - dat de CAO de volgende stap is. Dat de ijzeren- heinenhaagse politiek gerepareerd wordt. Degenen die het hardst lopen in de actie, zullen ook moeten erkennen dat er talloze beginnelingen zijn. Koplopers zullen zich moeten realiseren, met alle respect, dat als je massaliteit nastreeft, je niet op de hoogste kaart moet inzetten. Maar aan de andere kant is het ook zo dat de wilde stakingen in de rotterdamse haven en het amsterdamse openbaar vervoer heel belangrijk zijn geweest. Was dat niet gebeurd, dan zou het beeld van bedrijfsakties tot de grond toe zijn gestopt.

Repareren moet verbeteren zijn

Volgens het draaiboek gaan we nu de derde fase in. De zogenoemde reparatie via de CAO's kent allerlei beperkingen. Mensen vallen buiten een CAO, groepen huidige WAO-ers worden niet bereikt en in de zwakke sectoren wordt weinig binnengehaald. Wat verwacht je ervan?

In de eerste plaats gaat de tijd tegen het kabinet werken. De rijen in de PvdA zijn nog lang niet gesloten. De ingenomen standpunten zullen ze als een last meedragen en ze weten ook dat er over twee jaar verkiezingen zijn. De wetsvoorstellen moeten nog behandeld worden en ik moet nog zien dat het kabinet het allemaal voor 1 juli volgend jaar redt. Dan zullen er overgangsmaatregelen moeten komen. Het loopt

Met velen tegen het lange mes van Kok - foto Hans Staphorsius

dus nog een hele tijd door. In die periode zullen steeds de juiste argumenten aangedragen moeten worden. Die slag is dus nog niet verloren. In de tweede plaats moet er uit de reparatie gehaald worden wat erin zit. Ook al dek je daar niet de gehele problematiek mee. Belangrijk is dat het preventiebeleid van de grond komt en mensen die gedeeltelijk arbeidsongeschikt worden verklaard, in dienst blijven.

De afgelopen vrijdag (8 november) vastgelegde centrale CAO-aanbevelingen beloven veel kwaads. De zogenoemde arbeidsvoorwaardelijke stimulansen om het ziekteverzuim terug te dringen kunnen geld en tijd kosten. Volgens mij staan veel ondernemers te springen om die aanbevelingen zo negatief mogelijk uit te werken. Onze mening daarover is bekend. Het mag helemaal niets kosten en moet alleen maar opleveren. Die centrale aanbevelingen zijn pure hogeschoolstrategie. Een publicitair gevecht van twee partijen die de paraplu-wet niet willen, een schijngevecht. In elk geval is het duidelijk dat 't ons niet voor de poten loopt. Wij zullen de slag leveren in de CAO's. De werkgevers zullen natuurlijk verslechteringen voorstellen. Wij zullen het ziekteverzuim op een andere manier te lijf gaan, wij willen

echte verbeteringen. Eén van onze voorstellen zal zijn om in een aantal sectoren het overwerk terug te dringen. Dat is een prima arbeidsvoorwaardelijke stimulans.

Hans Boot